

Vladan Jovanović

Bakterije

nepripovedačke priče

Ništa ne radim
zurim unaokolo
uživam u nedostatku napora
stvari se ionako događaju
skupljam predstave

Nomenklatura

Prema ovoj klasifikaciji, pomalo klimavoj, postoje bar četiri vremena.

Prvo je *vreme događaja*, ono u kojem se nešto zbiva. Dobro, ova se tvrdnja može napasti isticanjem *pred-vremena*, onoga što događaju prethodi: to je vreme želje ili plana, ideje, htenja... šta ja znam. To je sasvim drugačija vrsta razumevanja vremena. Sa sobom nosi zavodljivu ideju da čovek zna šta će sa sobom i da, čak, razume šta ga čeka, što je krajnje naivno. Ostavimo po strani ljudsku umišljenost, sklonost ka preterivanju i precenjivanju sebe, čovek u svom najboljem izdanju može da shvati tek da postoji. Sve to s predvremenom i planovima pomalo je mutno. Da se mi vratimo na sigurniji teren: najpre imamo vreme događaja i nije nužno nazvati ga sadašnjošću.

Zatim postoji *memorijsko vreme*, kad ti ono što se zbililo ponovo dođe. Javlja se u samoći i može imati obrise melanholije, u razgovoru s nekim od učesnika, čak s nekim koji o tome što se dogodilo pojma nema, pa mu ti pričaš. A memorijsko vreme u ove dve varijante nije isto: u prvoj je pravo memorijsko vreme, takoreći izvorno; a u drugoj o tome što je bilo, pišeš, realno mešaš s izmišljenim, stvaraš *artificijelno vreme*, koje se može nazvati kako drugačije nego *vreme pisanja*.

Četvrto je vreme, prema ovoj nepouzdanoj klasifikaciji, *vreme čitanja*.

Jasno podeljeno i ovako razvrstavano može se videti samo ovde, u životu takve podele nema, vreme je poroznih granica, sve se odvija katkad ciklično, ponekad paralelno; a češće se smenjuje u nepravilnim obrocima dana i godina – nekad toliko retko da se veza izgubi. Ne može se zasigurno znati koji je događaj prethodio sećanju, postoji li on uopšte i nije li po sredi tek uobrazilja. U takvim se slučajevima sećanje može smatrati samim događajem. Sećanja bez događaja i ne može biti, nije važno je li sećanje izvorno tvoje ili preuzeto. Pripada ti po *kriterijumu ograničenosti broja ljudskih iskustava*: svi ljudi svih vremena od samog početka, svi oni skupa u broju koliko ih je do sada, mrtvih i još uvek živih, zajedno imaju ograničeni broj tipova iskustava.

Iskustva se mogu razvrstati po srodnosti ili nekom kriterijumu kojeg nije lako dokučiti. To razvrstavanje i nije ljudski posao, zahtevnije je od moći potrebne da se razvrstaju narodi, jezici, ratovi, poslovi, jezera po načinu nastanka, mora, države, biljke, politike, životinje, zvezde i stene iznad plaže po poreklu svojih čestica. A svaki čovek ima broj vrsta zbivanja ograničen i konačan, što se pokaže tačnim tek kad na samom kraju konačnost postane nešto kao interpunkcijski znak. Tačka.

Sve se to sa tuđom-a-sopstvenom-memorijom već odigralo milionima puta, ponavlja se uvek i iznova. Sećanja su pripadala onome kojeg odavno nema i njoj koja je za sobom ostavila porod jednako kao i

onoj koja to nije; pa su sećanja i njegova i njena, i njegova i njena... i sve tako do neprebrojivosti. To hoću da kažem. Sećanja pripadaju svakome, a čitanje može biti jedna od njihovih poveznica.

Svačije iskustvo i svaki događaj, dakle, mogu biti tvoji, pa svega čega se sećaš, sećaš se s razlogom, jer se i događaj što ga nisi sam proživio u tebe utisnuo. Ako ćemo pravo i jesi ga proživio, kroz nekog drugog i slike što ih je taj video, kroz ono što mu je jednom bilo u očima, mirnu površinu mora ravnu poput ogledala pred svitanje kad boje praskozorja ima svuda: u vodi i iznad vode, na nebu i svemu ispod njega. U smeni straže mraka i svetlosti. U toj se alegorijskoj predstavi odnekud nađe mačka što iz bašte u gubici nosi tek ulovljenog miša i tako dalje... sve je to, baš vala, deo tebe.

Što se mene tiče, najviše pamtim fragmente. Među njima nema ravnoteže, neke se posedice sa uzrocima svakako mogu povezati, ali čemu bi to služilo – tren je važan toliko koliko je važan, a sreća ne raste od identifikacije svog uzroka.

A u pesmi se u redosledu reči misao skriva.

Kad me uhvati neki vrag posećujem mesta na kojima sam živio. To radim kad se ukaže prilika, nađem se u blizini pa ko velim hajde da svratim. Nije baš da ljudima ulazim u kuće. Tamo gde me je nekad bilo sad su drugi ljudi. Ali volim da odem do stambene zgrade, da pogledam ulaz kroz koji sam ko zna koliko puta prošao, ušao i izašao, da umem pogled da

bacim na prozor kroz koji sam nekad gledao, levo pa desno i dole niz ulicu, da hoću da provrtim auto po parkingu na kojem sad nemam nikakvog posla, i tako dalje... da sve to ponekad radim, radim. U svakom od tih prostora što ih godinama nisam gledao iznutra, desio se makar po jedan mali smak sveta. A znatno ranije ukazivali su se znaci apokalipse, nije da nisu, manje ili više jasni: nagoveštaji u simptomima koje najčešće nisam umeo da prepoznam. Kad i jesam, to nikom nije bilo od koristi.

Tu su i povremene ekskurzije pamćenja, poput odlaska u stare šumske zabrane, dubrave negdašnje sadašnjosti. Zavirujem, bacam pogled kao nekad u ogledalo u kombinovanoj sobi stare kuće s ulaznim vratima donje polovine od punog drveta, a gornje u kvadratima od stakla na kojima je s unutrašnje strane zavesica od tila.

Živeti samo u sadašnjosti isto je kao kad se vrtiš u malenom prostoru. Valja se vraćati u ono što ne mora nužno imati svoje ime.

Ne mogu birati prošlost. Ali mogu da koristim privilegiju vraćanja starih filmova. Nije to nizanje slika iz rajskog vrta. Moguće da se tako vreme rasteže poput tregera, i sam se život da produžiti. Kad to ne bih radio osećao bih se kao da sam nekog ubio, ne samo to: kad neko nestane iz mog nerva to ne znači ništa drugo do delić moje sopstvene smrti.

Bakterije

Volim da ležim na vodi. Kad je more mirno. Najpre otplivam od obale, ne predaleko, pa se okrenem i zamahujem malo ka plaži. Zatim odem par puta tamo-vamo, paralelno s penom od malenih talasa i njihovim krivinama na pesku kad žele da pokažu dobre namere mora. Pa se izvrnem na leđa i opružim se. Opustim se. Stavim ruke na potiljak. Prepletem prste. Odvojim laktove od tela koliko god mogu. Udahnem. Duboko. Ima nečeg u tome kad si na nula metara nadmorske visine, kad je na toliko santimetara od vode veliki broj tačaka tela. Ušne školjke su prekrivene vodom. Iznad površine su nos i usta za disanje, vrhovi nožnih prstiju, deo grudi i stomaka. Oči.

Kad zažmurim pod kapcima je mnoštvo crnih tačaka, kraćih i dužih tračica što liče na ešerihiju koli, nekoliko spirala poput heliko bakterija i treperenja nalik na mikroorganizme u pokretu čije se prisustvo u tankom crevu otkrije laboratorijskim pregledom urina.

Veštinom ovakvog ležanja, ako je to uopšte veština, ovladao sam davno. Radio sam to na raznim mestima. Umem da na morskoj vodi ležim kao na krevetu.

A tek ponekad prepustim se koliko je potrebno da bakterije ispod kapaka počnu da se proređuju, sklajnaju se ustranu i lape. Jednom se, na primer, to desilo u Mrtvom moru na jordanskoj strani, a jednom

na Peloponezu. Odvajao sam se od sveta. Zatvorenih očiju odlazio sam u zagrljaj elemenata. Sve boje ispod kapaka izjednačavale su se s bojama uspomena.

Na putovanju često otvaram ranac ili torbu, šta već nosim sa sobom; pipkam novčanik, proveravam je li sve tu: dokumenta, novac, platne kartice... a kad odlazim od stola za kojim sam popio kafu osvrnem se još jednom da proverim nisam li šta zaboravio – pokreti što ih pravim samo kad putujem kao da pripadaju koreografiji nesigurnosti na nepoznatoj teritoriji i svedoče o nervozi pri prelasku na drugu stranu identiteta.

Na teritoriji koja je iskrsla dok sam ležao na vodi a iz zatvorenih očiju sve su bakterije nestale, moguće da se to desilo usled jakog sunca, takva popudbina ne postoji. Drugačije se putuje ležanjem na vodi. Pored mog uzglavlja nije bilo nahtkasne niti lampe za čitanje. Ni satova nije bilo. Vreme je nestalo s ljuľuškanjem. Činilo mi se da se okrećem oko svoje ose poput igle na kompasu. Bila je to izvorna koreografija nesigurnosti.

Ne sećam se šta se dogodilo u Mrtvom moru, davno je to bilo. Ali na Peloponezu mi se učinilo da nestajem. Pomislio sam da bi trebalo da se pomerim, raspletom prste i šake izvućem ispod potiljka. Poželeo sam da podignem ruke. Trebalo je da to uradim. Ništa nisam mogao. A morao sam da se uspravim u vodi i protrljam oči. Da bi se bakterije vratile. Ništa nisam preduzimao. U početku bih sve dao da one ponovo dođu.

Nisu se pojavljivale. Pa je iz te beline od prejake sunčeve svetlosti neko izašao. Video sam seljaka kako obilazi svoju tek požnjevenu njivu. Bio je zadovoljan. Zatim se pojavio muškarac. Hodao je. Sam. Sklonio je pogled, kao da bi više voleo da ga nisam primetio. Na kraju sam ugledao sebe kako ležim na vodi. Bio sam ispružen koliko sam dug. U plavetnilu. I beloju svetlosti. Široko razmaknutih laktova, potiljkom polegao na šake kao na jastuk. Taj me je prizor umirio. Dobro je kad vidiš sebe kako si miran. Bakterija nigde nije bilo. A meni je bilo dobro.

Ležao sam. Ko zna koliko je to trajalo. Prepustio sam se. Pa sam shvatio da sam živ. I bilo mi je lepo. Eto. Ti mi reci gde sam ja to bio. Čekao sam da se ponovo pojave. Iz uglova očiju. Iriisa. Žute mrlje. Mrežnjače. Odnekud s druge strane. Nisam brinuo. Ič. Znao sam da će doći.